

ہندوستان وچ گُرپشن دا خاتمہ کیویں ہووے؟ گُرپشن دے پھیلاء
 وچ سرکاری اداریاں دی بئتر دا کیہ ہتہ ہے؟ جن لوکپال بل اس
 مسلے دا کیہ حل دیندا ہے؟ جن لوکپال بل دیاں خامیاں کیہ ہن؟
 کیہ ایہدے پچھے پھورڈ فاؤنڈیشن تے وشو بینک دا وی ہتہ
 تاں کہ کیندری سٹیٹ نوں کمزور کر کے وڈیاں وڈیاں کارپوریشناں آپنی
 من مرضی کر سکن؟ ایہ ہن گجھ سوال جو آج ہریک ہندوستانی
 دے ذہن وچ ہن۔

لوکاں دوارا دتی گئی سرکاری طاقت، رتبے تے وسیلیاں نوں آپہدرے
 طریقے نال ورت کے بہوگنتی دے سیر تے آئے آپ نوں امیر بناؤن
 دے عمل نوں سرکاری گُرپشن کیہا جاندا ہے۔ پبلک آفس نوں غیرقانونی
 جاں اردھ قانونی ڈھنگ نال ورت کے آئے ہت اگے ودھاؤ نے گُرپشن
 ہے۔ اسدا نچوڑ ایہ ہے کہ آپنی سرکاری ڈیوٹی جاں پبلک آفس دی
 ورتوں کر کے آئے آپ نوں فائدہ پہنچاؤنا تے امیر کرنا۔ سو، اک
 وزیر پیسے لے کے قانونی جاں غیر قانونی طریقے نال تہاڈا کم
 کر دیویگا۔ چیپڑاسی وی رشوت لے کے ہی سبندھت افسر نال ملن
 دیویگا۔ اتے باقی سارا پر بندھ وی اسے طریقے نال ہی کم کردا
 ہے۔ روزانہ جیون وچ اس گل دا تجربہ ہریک پدھر تے ہندا
 ہے۔ کسے وی سرکاری دفتر وچ چلے جاوو اس چیز دا ساہمنا کرنا
 ہی پیندا ہے۔ اُپر توں لے کے تھلے تگ ہر تہاں ایہو حال ہے۔
 جہڑی مرضی پارٹی طاقت وچ ہووے رشوت بغیر کم نہیں ہندا۔ رشوت
 دا بولبالا انہاں زیادہ ہے کہ ہن سرکار وی تے ورودھی دھراں
 وی ایہ گل صاف منڈیاں ہن کہ گُرپشن دا کینسر ہن سماج
 وچ ہر تہاں پھیل گیا ہے۔ اوناں نوں پتہ ہے، اوہ ہر روز ایہو
 کم ہی تاں کردے ہن۔

طاقت دی آپہدري ورتوں آتے جوابديهي دی انہوند کُريشن دی جڑھ ہے۔ کُريسي تے بيٹھا بندہ کہندا ہے ميں تاں آپني مرضي کُري تے ہے جو کرنا کر لو۔ جے رشوت نہيں ديني تاں ميں کم نہيں کرنا۔ اوہنوں پتہ ہے کہ اوسدي کوئي جوابديهي نہيں تے ناگرک دے کول کوئي راہ نہيں کسے چاراجوئي دا۔

جوابديهي دی گھاٹ تے ناگرک کول چاراجوئي دے وسيلے دی انہوند کُريشن لئي راہ پدھرا کردي ہے۔ برتانوي بستوادياں نے اہ کم بڑا سوچ سمجھ کے کيتا سي۔ برتانوياں دا منتو ہندوستان دے لوکاں دی لٹ کرنا سي اوناں اگے جوابديہ ہونا نہيں سي۔ جوابديہ سن اوہ ايسٹ انڈيا کمپني دے ڈائريکٹراں دے بورڈ اگے تے جاں برتانوي شہنشاہ اگے، ہندوستان دے ناگرکاں اگے اوہ بالکل جوابديہ نہيں سن۔ آپنے مقصد لئي اوناں نے اوناں نے لسنس-راج آتے يورپين نيشن سٹیٹ نوں قائم کيتا تاں کہ لٹ تے دھاڑيماري کرن وچ سہوليت لئي سارا گجھ اوناں دے کنٹرول وچ آ جاوے۔ اوناں دا اہ تانا-بانا کُريشن کرن لئي وي بڑا کارگر ثابت ہويا۔ تُسيں جانڈے ہوووگے کہ رابرٹ کلايو پنج پونڈ مہينے دی معمولي جہي تنخواہ تے انگلينڈوں ہندوستان آيا سي تے جدوں واپس گیا تاں برتانوي سلطنت دے سبھ توں امير بندياں وچ اوہدا شمار ہندا سي۔ اہو لسنس-راج آزادي دے بعد وي جاري رہيا تے اہدا نہ رکھ دتا گیا سوشلزم۔ سٹیٹ دے ادارے بنيادي طور تے پہلاں والے ہی رہے۔ لوکاں دی بہلائي تے خوش حالی نوں محفوظ کرن دياں گلاں، جوہن سنويدھان وچ لکھيا ہويا ہے، گلاں ہی رہياں تے دی لٹ تے دھاڑيماري پہلاں وانگ ہی قائم رہي۔ بہاويں کہ لسنس-راج نوں پچھلے تھوڑے چر توں ماڑا موٹا بدليا وي گیا ہے پر لٹ وچ فرق کوئي نہيں پيا۔

برتانوی لٹ تے دھاڑبماراں لئی بنائے گئے اداریاں نوں قائم رکھن
 دے نال نال چون پرئالی وی ایہو جہی بنا لئی گئی ہے کہ جوابدہی
 والی کوئی گل ہی نہیں۔ جہڑا اک وار چُن ہو گیا اوہنوں پنج
 سال کوئی جواب دین دی لوڑ نہیں، پنج سال کوئی پُچھن والا نہیں تے
 لوکاں کول کوئی راہ نہیں جواب منگن دا۔ چون پرئالی وی تے چوٹاں
 وی پیسے تے طاقت دے زور چلدیاں ہن پیسے دے زور ہی لڑیدیاں
 ہن۔

سیاسی پرئالی وچ پارٹی راج دی ووستھا وی گرپشن دا بالن ہے۔ امیدواراں
 نوں سلیکٹ کرن جان نہ کرن وچ لوکاں دا کوئی لین دین نہیں۔
 امیدواراں نوں ٹکٹاں سیاسی پارٹیاں دندیاں ہن تے چُٹے جان
 بعد لوک اوناں نوں کجھ وی نہیں پُچھ سکدے۔ چون ٹکٹاں لین لئی
 امیدوار سیاسی پارٹیاں نوں پیسے دندے ہن۔ سیاسی پارٹیاں ٹکٹ
 دی قیمت لیندیاں ہن۔ اوہ ووٹ تے ووٹ بینک خرید دیاں ہن۔
 چوٹاں وچ پیسے لاؤنا تے بعد وچ کھٹی کرنی اک وپار بن گیا
 ہے۔ چُٹے جان دے بعد اوہ اپنا لایا ہویا پیسے واپس لین تے
 ہور کماؤن لئی ہر حربہ ورتدے ہن اتے گرپشن دا بازار ہور
 گرم ہندا ہے۔ لوکاں نوں ہسلاؤن لئی چوٹاں دوران پبلک رلیشن کمپنیاں
 نوں ورتیا جاندا ہے تے ہر تراں دے وعدے کیتے جاندے ہن پر
 جت جان بعد ایہ سارے وعدے بھل بھلا کے آپنیاں تے اپنے مالکاں
 دیاں جیبیاں بھرن وچ مصروف ہو جاندے ہن۔ پارلیمنٹ وچ پیسے لے
 کے ووٹ پاؤن تے پیسے لے کے سوال پُچھن دے کیساں دا تاں
 ساریاں نوں پتہ ہی ہے۔ رام لیلا مدان وچ انا ہزارے تے ہور
 بہت سارے بلارے ایہو جہیاں بتھیریاں مثالیں پیش کردے رہے ہن۔

جے گرپشن نوں ختم دی سنجیدا کوشش کرنی ہے تاں ودھائکاں دی

جوابدہی دی انہوند تے لوکاں کول چارجوئی لئی کوئی راہ نہ ہون
 دے مسلے اُتے پوری سنجیدگی نال غور کرنا پویگا۔ سیاسی پرئالی
 وچ لوکاں دی شکتی ہینتا تے چون ودھی دیاں خامیاں دے مسلے نال
 نپٹنا پویگا۔ اس مسلے دے حل لئی اک سُجھاء ایہ ہے کہ اُمیدوار
 سلیکٹ تے ریجیکٹ کرن دا تے چُئے گئے نمائندیاں نوں واپس سدن
 دا حق لوکاں کول ہووے۔

جن لوکپال بل اُتے کئی ہور سُجھاء، جو کہ وکھ جتھیندیاں تے
 سموہاں نے گرپشن دی لائنٹ نوں ختم کرن لئی پیش کیتے ہن،
 لوکاں دے وچار ادھین ہن۔ اک ایہ سُجھاء وی آیا کہ الیکشن
 کمیشن وانگ ہی لوکپال وی اک سنویدھانک ادارہ ہونا چاہیدا ہے۔
 اک سُجھاء ہے کہ اینقزیوز، میڈیا اُتے کارپوریشنوں وی لوکپال
 دے ادھیکار کھیتر وچ لیاؤئے چاہیدے ہن۔ کئی لوک کہہ رہے
 ہن گرپشن نال نپٹن لئی لوک عدالتوں قائم کرن دی وی لوڑ ہے۔
 ہندوستان وچ سرکاراں ۱۹۶۸ توں ہی لوکپال ستھاپت کرن دی گل کردیاں
 آ رہیاں ہن پر اچے تگ کیتا ککھ نہیں۔ کئی صوبیاں وچ جے لوک-ایکٹ
 بنائے وی گئے ہن تاں اونوں وچ بُہتی جان نہیں۔ اوٹھ دا بُلہ ہے
 جو ڈگدا نہیں۔ سیاسی جماعت وچ سیاسی اچھا دی گھاٹ کرکے ایہ
 حال ہویا دسیا جاندا ہے۔ سیاسی اچھا دی گھاٹ دا کارن بالکل
 صاف ہے کہ ساریاں ہی سیاسی جماعتاں بستیاوا دیاں ولوں بنایا گیا
 گرپٹ نظام برقرار کرن دے حق وچ ہن کیونکہ اسدا لایہ انہاں
 نوں ہی ہندا ہے تے نقصان لوکاں دا۔ اسے کرکے تاں عام آدمی
 کہندا ہے کہ بہاویں گورے صاحب چلے گئے تے دیسی صاحب آ گئے نے
 پر اونوں دی حالت نہیں سدھری۔

جن لوکپال بل اک ودھیا شروآت ہے، ایہدے پچھے لوکاں دی اک
 مہان لہر کھڑیہ ہے، ایہدے وچ لگھاں لوکاں دا یوگدان ہے۔ اس
 دے نال نال ایہ دسن دی وی لوڑ ہے کہ گرپشن، آپ ہدرا شاہی

آتے لوکاں کول چاراجوئی دا کوئی وسیلہ نہ ہون دے سارے کارناں
 نوں ایہ بل ختم نہیں کر سکتا تے نہ ایہدا ایہ مقصد ہی ہے۔
 خاص کر ودھائکاں دی آئے چوٹکاراں ولّ جوابدیہی دی گھاٹ، جو کہ
 گُرپشن دا اک وڈا کارن ہے، دے مسلے نال ایہ نہیں نیٹ سکیا۔
 اس مسلے کر کے سنسد وچ ۱۵۰ ایسے میمبر بیٹھے ہوئے ہن جنہاں دا
 اپراہی رکارڈ ہے۔

جن لوکپال دے نال نال سانوں سیاسی پرکریا نوں وی سدھارن دی
 لوڑ ہے جہدا ذکر انا ہزارے نے اپنا ورت ختم کرن ویلے کیتا
 وی سی۔ ایہ پرکریا ایداں ہونی چاہیدی ہے کہ چُنے ہوئے نمائندے
 ووٹراں دے متیہت ہون اوناں دے آتے نہیں۔ کوئی ایہو جیہا جگاڑ
 بناؤن دی لوڑ ہے کہ اجیہا ہو سکے۔ ایہدے لئی سلیکٹ، ریجیکٹ
 تے ریکال کرن دا حق ووٹراں دے کول لازمی ہونا ہی چاہیدا ہے
 تاں کہ جے کر چُنے ہوئے نمائندے لوکاں دی گل نہیں سُدے تاں
 پنج سال اگلی چون دا انتظار کرن دی بجائے اوناں نوں فوری واپس
 بلایا جا سکے۔ ایہدے نال پرہوستا مڑ کے لوکاں دے ہٹھاں وچ آؤن
 لگیگی۔ آخرکار لوکاں نوں اجیہے وسیلے لبھنے تے بناؤن پینگے
 کہ اوہ راج-کاج دا کم آپ چلاؤن لگ پین تے نمائندیاں دی لوڑ
 ہی نہ رہے۔ اس سبندھی کئی سجھاء آوی گئے ہن جوہیں کہ
 قدرتی خزانیاں آتے لوکاں دا کنٹرول ہووے تے فیصلے کرن وچ
 لوکاں نوں پوچھیا جاوے کہ اوناں کیہ مرضی ہے۔ جدوں لوک شکتی مان
 ہونگے تے پرہوستا اوناں دے ہتہ ہوویگی تاں گُرپشن کرن دے موقعے
 وی گھٹنگے تے گُرپشن نال لڑن دے اوزار تے وسیلے وی لوکاں
 دے ہتہ وچ ہونگے۔

ایہ سوچن دی وی لوڑ ہے کہ کیہو ڈھنگ وسیلے بنائے جان کہ ساریاں
 دی بہلائی تے ویکتی دی بہلائی دا کم اک سر ہو سکے آتے سماج
 دے وڈے ہتہ وی پورے ہون۔ دُنیا وچ پچھلے پنج سو سال دا تجربہ
 دسدا ہے کہ نہ منڈی تے نہ ہی سٹیٹ ایہ مثلاً حل کر سکی

ہے۔ اس مسئلے دے حل بغیر ساریاں دی بھلائی نہیں ہو سکی اُتے
 اس تراں دے حالات بن جانڈے ہن جتھے کُرپشن تے لٹ خُسٹ
 دا بولبالا اُتے ہکاں دی دُرڈشا ہندی ہے۔ اس سویکار نہیں کیتا
 جا سکا کہ اس تراں دی دوہرے معیار والی آرتھکتا چلدی رہے
 جتھے دولت کجھ ہتھان وچ اکٹھی ہندی جاوے تے باقی سارے لوک
 اپنا گزارہ جویں مرضی کرن پر سماج دی کوئی ذمہ واری نہ ہووے۔
 ۱۸۵۷ دے دیش بھگتاں نے بگل وجایا سی کہ ہم ہیں اسے مالک
 ہندوستان ہمارا لیکن آزادی دے ۶۴ سال بعد اسیں لوک ہالے
 وی ہندوستان دے مالک نہیں بن سکے تے وقت آ گیا ہے کہ ہن
 ایہ کم کیتا جاوے۔ تے ایہ کم کر وی صرف لوک ہی سکدے ہن۔
 اپنی سانجھی سیانپ، ایکتا تے طاقت نال اسیں اجیہا کر سکدے ہاں
 جویں انا ہزارے تے ہورناں نے رام لیلا گراؤنڈ وچ بار-بار
 کیہا ہے کہ لوکاں کول طاقت، عقل تے سمرتھا ہے کہ اوہ ہندوستان
 دی تقدیر بدل سکدے ہن۔ اوسنے ہندوستان دے لوکاں نوں چوکس رہن
 تے مُلک دے مالک بنن لئی ونگاریا ہے۔

جن لوکپال بل لئی لوکاں دی کامیابی دسدی ہے کہ سرگرم ہو کے ہی
 لوک کجھ جت سکدے ہن۔ جن لوکپال بل سنسد وچ پیش کراؤن دا
 معمولی جیہا کم کراؤن لئی وی لوکاں نوں لگھان کروڑاں دی گنتی
 وچ اٹھنا پیا ہے کیونکہ سارا سسٹم ہی لوک ورودھی ہے۔ غربت،
 بیماری، ان پڑھتا اُتے جاتپات دیاں لائنٹاں ختم کرن لئی وی لوکاں
 دی چوکسی، ایکتا تے سرگرمی چاہیدی ہے۔ ایہ سمیں دی لوڑ ہے، تبدیلی
 دی لوڑ ہے۔ لوک اس پرورتن نوں لبھ رہے ہن اُتے رام لیلا
 میدان وچوں ایہو آواز بلند ہوئی ہے۔

